

## ต้นหาพรรค

### ๕. เขมวาทตุ. ...(๒๔๔)

"เย ราชครตตาทิ อัม ฐมมเทศนํ สตุถา เวพฺวเน วิหรนฺโต  
เขมณฺนาม รมฺโถ พิมฺพิสารสฺส อคฺคมเหสี อารพฺภ กเถสิ.

สา (เขมา) กิร ปทุมุตตรปาทุมฺเ ปตฺถิตปฺปตฺถนา (หุตฺวา)  
อติวีย อภิรฺพา ปาสาทิกา อโหสิ.

"สตุถา กิร รูปสฺส โทสํ กเถตฺติ สุตฺวา ปน (สา  
เขมา) สตุถฺ สนฺติกํ คนฺตุํ น อิจฺฉิ. ราชฯ ตสฺสา... รูปมทฺตภาวํ  
ลตฺวา เวพฺวนวณฺณปฺปฏิสฺยตฺตานิ คีตานิ กาเรตฺวา นฏาทีนํ  
(ชนานํ) (ราชปฺริสํ) ทาเปสิ.

เตสํ (ชนานํ) ตานิ (คีตานิ) คายนฺตานํ (สทฺทํ) สุตฺวา ตสฺสา...  
เวพฺวนํ อทิจฺฉปฺพุพฺพํ วีย อสฺสุตฺปฺพุพฺพํ วีย จ อโหสิ.

สา .. "กตฺรํ อูยฺยานํ สนฺธาย คายถาติ ปุจฺฉิตฺวา, "เทวํ ตุม  
หากํ เวพฺวนูยฺยานเมว สนฺธาย คายาม ติ (วเจเน) (เตหิ ชเนหิ)วฺตุเต, อูย  
ยานํ คนฺตุกามา อโหสิ.

สตุถา ตสฺสา อาคมํ ลตฺวา ปริสมชฺเเม นิสิตฺตฺวา ฐมํ เท  
เสนฺโตว ตาลวณฺณํ อาทาย อตฺตโน ปสฺเส จตฺวา วิชมานํ อภิรฺพา  
อิตฺถิ นิมนฺนิ.

เขมาปิ เทวํ ปวิสमानาว ตํ อิตฺถิ ทิสฺวา "สมฺมาสมฺพุท  
โธ รูปสฺส โทสํ กเถตฺติ (ชนา) วทนฺติ, อยฺยจ อสฺส(สมฺมาสม  
พุทฺธสฺส) สนฺติเก อิตฺถิ วิชมานา จิตา, อหํ อิมิสฺสา... กลภาคํ  
ปิ น อูเปมิ, น มยา อีทิสํ อิตฺถิรฺพา ทิจฺฉปฺพุพฺพํ (โหติ) (ชนา)  
สตุถารํ อภูเตน (วเจเนน) อพฺภาจิกฺขนฺติ มณฺเฑติ จินฺเตตฺ

วา ตถาคตสฺส กถาสทฺทํปี อนิสามेतฺวา ตเมว อิตถึ โอลโลกยมา  
นา อฏฺฐจาสิ.

สตฺถา ตสฺสา.. ตสฺมี รุเป อุปฺปนฺนพหุมานตํ ฌตฺวา ตํ รุเป  
ปจฺมวยาทิวเสน ทสฺเสนฺโต เหมจฺจา วุตฺตนเยเนว ปรีโยसानเ อฏฺฐิมตฺตาว  
สํนํ กตฺวา ทสฺเสสิ.

เขมา ตํ ทิสฺวา "เอวรुเปปี นาม ตํ รุเป มุหุตฺเตเนว ขยวํ  
ปตฺตํ, นตฺถิ วต อิมสฺมี รุเป สาทโรติ จินฺเตสิ.

สตฺถา ตสฺสา.. จิตฺตวาร์ โอลโลกเกตฺวา "เขเม ตวํ  
อิมสฺมี รุเป สาทโร อตฺถิติ จินฺเตสิ ปสฺสทานิ อสฺส(รูปสฺส) นิสฺสาร  
ภาวนฺติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

"อาตุรํ อสุจํ ปุตฺติํ ปสฺส เขเม สมุสฺสยํ  
อุคฺขมฺรณตํ ปคฺขมฺรณตํ พาลานํ อภิปตฺถิตนฺติ.

สา. คาถาปรีโยसानเ โสตาปตฺติเฟเล ปตฺธิจฺจุทฺติ. อถ นํ สตฺ  
ถา "เขเม อิมเ สตฺตา รากฺรตฺตา โทสทฺฐจฺจา โมหมุพฺพา (หุต  
วา อตฺตโน ตณฺหาโสํตํ สมตฺติกมิตฺตํ น สกฺโกนฺติ ตตฺถเว(ตณฺหาโส  
เต) ลคฺคนฺตฺติ วตฺวา ฌมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ คาถมาห

"เย รากฺรตฺตา (โหนฺติ) เต อนุปตฺนฺติ โสํตํ สยํ กตํ  
มกฺกกุโ(สยํ กตํ ชาลํ อนุปตฺนฺโต) อิว

เอตมฺปิ(ตณฺหาโสํตํ) เณตฺวาน วชฺนฺติ ธีรา  
อนเปกฺขิโน(หุตฺวา) สพฺพทฺทุกํ ปหายาติ.

ตตฺถ(ปเทสุ) "มกฺกกุโฆว ชาลนฺติ: (ปททฺวยสฺส) ยถา นาม มก  
กกุโ สุตฺตชาลํ กตฺวา มชฺฌญฺจฺจาเน นาภิมนฺทเล นิปนฺโน ปรียน  
เต ปตฺติํ ปญฺจํ วา มกฺขิกํ วา เวเคน คนฺตฺวา วิชฺฌิตฺวา ตสฺส  
(ปญฺจคสฺส วา มกฺขิกสฺส วา) รลํ ปิวิตฺวา ปุณฺาคนฺตฺวา ตสฺมีเยว จ

าเน นิปชชติ; เอวเมว เย สตุตา รากรตุตา โทสทญฺญา โมหมุพฺหา  
(โหนติ)

สยํ กตํ ตณฺหาโสํธํ อนุปตนฺติ เต (สตุตา) ตํ สมตฺติกกมิตฺตํ น สก  
โกณฺติ; (ธีรา เอวํ ทุรตฺติกกมํ ตณฺหาโสํธํ เจตฺวาน วชฺนฺติ) (อิตฺติ อต  
โถ) เอตมฺปิ เจตฺวาน วชฺนฺติ ธีราติ (กาถาปาทสฺส) ปณฺทิตา เอต  
° พนฺธํ (ตณฺหาโสํธํ) จินฺทิตฺวา อนเปกฺขิโน นีราลยา หุตฺวา อรหต  
ตมคฺเคน สพฺพทฺถกํ ปหาย วชฺนฺติ กจฺจนฺตฺติ อตฺโถ.

เทสฺนาวสฺสเน เขมา อรหตฺเต ปตฺติจฺหิ.

มหาชนสฺสปี สาคฺคิกา เทสฺนา อโหสิ.

สตุถา ราชานํ อาห "มหาราช เขมา ย ปพฺพชิตฺตํ วา ปรีนิพ  
พายิตฺตํ วา วฏฺฏตฺติ.

(ราชา) "ภนฺเต ปพฺพาเชถ นํ, อลํ ปรีนิพฺพาเนนาติ...  
สา ปพฺพชิตฺวา อคฺคสาวิกา

อโหสีติ.

เขมาวตฺถ. (นิกฺขิตํ)